

MENSE RUITER orgelmakers b.v.

Oosterseweg 13 - 9785 AD Zuidwolde (Gron.)

Telefoon +31 (0) 50 301 05 50
 Fax +31 (0) 50 301 05 60
 E-mail menseruit@wxs.nl

ING bank nr. 66 98 12 676
 Postbank nr. 810334

Kopie.

Orgelcomm. Geref. kerk Vrijg. Meppel,
 p/a Dhr. J. de Graaf,
 Tauvlinder 59,
 7943 TJ MEPPEL.

Zuidwolde, 28 augustus 2009.

Geachte Commissie,

Hierbij ontvangt u onze reactie op uw verzoek tot het maken van een "plan van onderhoud en aanpassing" voor het orgel in de Kruiskerk. Aan de hand van het rapport van uw adviseur Dhr. W. Meinardi hebben wij het orgel onderzocht en met Dhr. Meinardi, Dhr. G. de Vries en Dhr. J. de Graaf hierover gesproken op 27 juni 2009.

De suggesties van Dhr. Meinardi hebben wij zo goed mogelijk besproken. Hierin moeten naar ons inzicht nog wat keuzes worden gemaakt. De aandachtspunten voor de toekomst zijn denken wij wel een bespreking waard. Zoals in het "verslag" van Dhr. Meinardi al wordt opgemerkt, het gaat er niet om het instrument naar onze smaak te veranderen, maar om de kwaliteit van het instrument te handhaven c.q. te verhogen. Met name uitvoering geven aan het laatste punt, we praten dan over b.v. de registerwisselingen, moet zeer weloverwogen worden gedaan, wil de klankbalans niet worden verstoord. De voorstellen die wij doen behoeven in die zin nog de nodige aandacht. Wij stellen hierin de samenwerking met uw adviseur zeer op prijs.

Graag zijn wij u verder van dienst en zien uit naar uw berichten.

Met vriendelijke groeten,

hoogachtend,

Mense Ruiters Orgelmakers B.V.

A.W. Tamminga.

1. Tertiaan 1 3/5 - 1 1/3 vervangen door een Sesquialter 2 2/3 - 1 3/5.

Onze inschatting is dat, zoals gesuggereerd door Dhr. Meinardi, hiervoor onvoldoende ruimte is. De uitspraakruimte wordt erg benepen, wat de klankontwikkeling en de stemming nadelig kan beïnvloeden.

Een goede stembaarheid kan met deze nauwe deling niet worden gegarandeerd.

Ons advies is dit voorstel niet uit te voeren.

Zie ook verder bij 2.

2. Scherp vervangen door Sesquialter, Tertiaan vervangen door Quintfluit 3.

Onze inschatting is dat hierbij dezelfde problematiek speelt als onder 1. is uiteengezet. Alleen is deze uitruil voor wat betreft de ruimte indeling gunstiger dan bij 1.

Wij kunnen ons in dit plan vinden indien de Quintfluit in de mensuur van de Blokfluit van het hoofdwerk wordt uitgevoerd, een iets engere maat dus. De Sesquialter dan in de prestantmensuur en op a klein laten beginnen

3. Herziening intonatie.

De gehele intonatie herzien. Met name in de prestanten en de tongwerken meer grondtonigheid opwekken.

Het is tijdrovend werk, maar gezien de makelij van het pijpwerk alleszins de moeite waard.

4. Omwisselen Fluit 2' en Octaaf 2'.

In de verklaring van Dhr. Meinardi kunnen wij ons geheel vinden. Deze registers op hun plaats laten.

5. Het voor de organist onaangenaam spreken van een deel van de Chamade-Trompet.

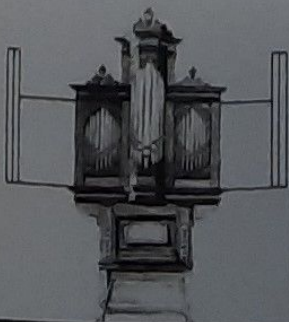
In ons gesprek met Dhr. Meinardi is een en ander overwogen.

De technische haalbaarheid van het verplaatsen van deze Trompet zou op zich kunnen worden berekend. In artistieke zin is dit geen goede oplossing. De kas moet zichtbaar worden verbouwd, mechanieken omgelegd, de windlade verbouwd, de Trompet aangepast.

De kosten zullen hoog zijn,

Het grootste probleem is, zo constateerden wij, de luidheid en geluidsdruk van de tenorligging en hoger op de oren van de organisten.

Ter plekke hebben wij voorgesteld proeven te nemen door plexiglas platen onder de pijpen op te hangen, zodat de grootste klankintensiteit niet op

de oren van de bespeler drukt.

Dit is vaker toegepast met goede resultaten. In nader overleg kunnen wij definitieve uitvoering geven aan dit voorstel.

6. De technische toestand van het instrument.

Het instrument is in zijn tijd mooi en degelijk gemaakt. Op enkele punten is het ontwerp niet sterk.

Met adequaat onderhoud kan dit instrument nog heel lang zijn partijtje meeblazen.

Aandachtspunten voor de toekomst, zoals op 27 juni 2009 is waargenomen.

a. Het binnenwerk is erg vervuild.

1. Wordt besloten tot een herintonatie dan is dat het moment om het instrument te reinigen: het pijpwerk, de windladen in- en uitwendig, mechanieken en de kas inwendig.
2. De kas uitwendig reinigen en in de was zetten.

b. Controle van- en waar nodig herstel van hang- en sluitwerk en passing van luiken en deuren.

c. De windmachine is rumoerig en lekt olie, de dempkist in zijn werking inferieur;
- aan te bevelen is vervanging door goed werkende nieuwe exemplaren.

d. In de windvoorziening van het rugpositief zit een bepaald gebruik gebibber in de wind. Om dit goed te onderzoeken moet de windlade worden uitgenomen, de balg met regeling ligt onder deze lade.

e. De windladen zijn op een bijzondere manier geconstrueerd. Dit brengt op een bepaald punt ook een zekere kwetsbaarheid met zich mee. De afdichting van de cancellen is gedaan met heel dunne eiken platen. Deze platen gaan scheuren bij veroudering c.q. uitdroging, met als gevolg scheuren in het hout, windverlies, doorspraak en ontstemming. Bij de pedaal C-lade is dit achter de windkast al goed zichtbaar. Bij de overige laden moet dit nader worden onderzocht, het vergt enig demontagewerk.

f. De afregeling van de koppelingen moet worden gecorrigeerd en goed werkend ingesteld. Nu koppelt het pedaalklavier te laat en de manuaalkoppel te diep.

g. De Mixtuur is zeer moeilijk te stemmen. Om dit op te heffen stellen wij voor stenschotjes aan te brengen achter dit pijpwerk.

h. De tremulant werkt niet. Onderzoek naar de oorzaak en herstel is goed mogelijk.

7. De manuaalklavieren van plaats verwisselen.

Deze wens komt voort uit de ergonomisch ongelukkige spelhouding waarin de organist door de speeltafel wordt gedwongen.

Proefneming heeft uitgewezen dat het eigenlijke probleem niet zozeer de plaats van de manuaalklavieren is, maar de afstand tussen de manuaalklavieren en het pedaalklavier. Als het pedaalklavier iets hoger wordt geplaatst en de bankmaat hierop aangepast, kan een goede speelhouding worden verkregen. In de kas moeten dan de mechanieken hierop worden aangepast.

Overigens is het verwisselen van de klavieren een zeer kostbare aangelegenheid.

8. Het register Quintaaf vervangen.

Dit register vervangen door b.v. een Octaaf 4' of Gedekt 8' is vanwege gebrek aan ruimte niet te realiseren. Het is een tijdseigen plenumregister.

Ons advies is dit register met herintonatie te behouden.

KOSTENVERMELDING.

Enkele fasen bestaan uit meerdere werkzaamheden die verband met elkaar houden. Hierin is verschuiving mogelijk. Ook zijn fasen samen te voegen. Een aantal losstaande punten zijn los van elkaar of ook gezamenlijk uitvoerbaar.

Fase A.

7. Speelhoudingverbetering

Fase B betreft het Rugpositief.

2. Nieuwe Sesquialter en Quint 3'

3. Herziening intonatie

6a. Reiniging

6d. Herstel windbibber

6h. Herstel tremulant

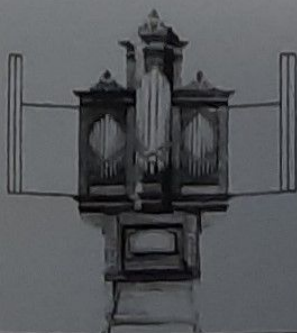
Fase C.

3. Herziening intonatie

5. Dempen Chamadetrompet

6a.1. Reiniging

6g. Stemschotjes

Fase D betreft het pedaal.

3. Herziening intonatie

6a.1. Reiniging

Fase E Kas.

6a.2. Kas in de was

6b. Luiken en deuren

Fase F Windvoorziening.

6c. Nieuwe windmachine en dempkist

De Algemene Leveringsvoorwaarden, vastgesteld door de Vereniging van Orgelbouwers in Nederland, zijn van toepassing.

Zuidwolde, 28 augustus 2009.

© Mense Ruiter Orgelmakers B.V.